

Flora- en faunatoets t.b.v. het Bestemmingsplan IJsselmonde-Noord te Rotterdam

Projectcode

NL.IMRO.0599.BP1087IJsselmonde_Noord

Datum

4 juli 2017

Versie

V1

Opdrachtgever

D. Harteveld (Bureau
bestemmingsplannen)

Paraaf Opdrachtgever:

Opsteller

M. Meijer.

Paraaf Opsteller:

Collegiale toetser

P. Heuvelman

Paraaf Toetser:

Samenvatting

Voor IJsselmonde wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld (streefdatum eind 2018) welke dient te worden getoetst aan vigerende natuur wet- en regelgeving.

Voor het bestemmingsplan IJsselmonde_Noord is alleen de soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming relevant: Het meest dichtbij gelegen Natura 2000-gebied (Kinderdijk) ligt buiten de invloedssfeer van mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen in het bestemmingsplangebied. Het bestemmingsplan voorziet ook niet in ontwikkelingen die enige impact zullen hebben op dit gebied.

Significante negatieve invloed op de Natuurnetwerk Nederland gebieden als gevolg van de bestemmingsplanwijziging zijn tevens uitgesloten.

In het bestemmingsplangebied zijn de volgende wettelijk beschermde soorten vastgesteld: Huismus, Gierzwaluw, Buizerd, Sperwer, Boomvalk, Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. Daarnaast is de kans groot dat het bestemmingsplangebied ook gebruikt wordt door de vleermuissoort: Laatvlieger.

Het nieuwe bestemmingsplan maakt 3 nieuwe ontwikkelingen mogelijk:

- *Woningbouw in Park de Twee Heuvels. Hiervoor is een ontheffingsaanvraag in voorbereiding. De verwachting is dat de ontheffing ook afgegeven zal worden.*
- *Uitbreiding van de perifere detailhandel langs de Stadionweg. Indien dat tot bouwactiviteiten leidt is een onderzoek naar Huismus en Gierzwaluw nodig. De verwachting is dat er geen ontheffing nodig zal zijn.*
- *Herbestemming Bovenstraat 165. Indien dat tot (ver)bouwing leidt is onderzoek nodig naar Huismus, gierzwaluw en vleermuizen. Mitigatie- en compensatiemogelijkheden zijn ter plaatse ruim voor handen zodat er naar verwachting geen ontheffingstraject nodig zal zijn.*

Zorgplicht conform artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming is altijd van toepassing.

Bij werkzaamheden aan watergangen en waterelementen waar men vis verwacht, dient gewerkt te worden conform de gedragscode van de Unie van Waterschappen.

Geadviseerd wordt in te zetten op natuur inclusief bouwen bij zowel de woningen als de bedrijfsgebouwen.

Geadviseerd wordt waar mogelijk natuurvriendelijke oevers toe te passen.

Bij ruimtelijke activiteiten die binnen een bestaande bestemming vallen (bijvoorbeeld sloop en nieuwbouw van woningen of renovatie of het herinrichten van een park of oeverzone) dient voorafgaand aan de uitvoering ervan nog flora- en faunaonderzoek te worden uitgevoerd.

Indien er in de toekomst alsnog ontwikkelingen gepland worden, waarbij een bestemmingsplanwijziging of projectbestemmingsplan noodzakelijk is, dan dient opnieuw getoetst te worden aan de Wet natuurbescherming.

Eventuele benodigde ontheffingen dienen verkregen te zijn voordat met de realisatie van de ontwikkelingen begonnen kan worden.

Het bestemmingsplan, met inbegrip van bovenstaande, is 'aanvaardbaar' vanuit het oogpunt van de Wet natuurbescherming. Een ontheffing voor de voorgenomen ontwikkelingen is naar verwachting niet nodig.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
2.	Planbeschrijving	6
2.1	bestemmingsplangebied	6
2.2	Mogelijk gemaakte ontwikkelingen	8
2.2.1	Woningbouw in Park de Twee Heuvels	8
2.2.2	Uitbreiding detailhandel Stadionweg	8
2.2.3	Herbestemming Bovenstraat 165	8
3.	Wetgeving en beleid	9
3.1	Het bestemmingsplan en de Wet natuurbescherming	9
3.1.1	Relevantie van gebiedsbescherming voor dit bestemmingsplan	9
3.1.2	Aanbevelingen vanuit wetgevend kader	10
3.2	Natuurnetwerk Nederland (voormalige EHS en PEHS)	10
3.3	Rotterdamse Natuurkaart	11
3.4	Rotterdams duurzaamheidsbeleid en ecologie	12
4.	Beschrijving natuurwaarden in het bestemmingsplangebied	13
4.1	Algemene beschrijving	13
4.1.1	Ecologische verbindingen	13
4.2	Bureau onderzoek	14
4.2.1	Voorgaand onderzoek	14
4.2.2	Natuurdatabase Rotterdam	16
4.3	Veldonderzoek	17
4.4	Beschrijving per soortgroep	17
4.4.1	Vleermuizen	17
4.4.2	Vogels	18
4.4.3	Grondgebonden zoogdieren	19
4.4.4	Vissen	19
4.4.5	Reptielen en amfibieën	20
4.4.6	Vaatplanten	21
4.4.7	Overige soortgroepen	22
5.	Gevolgen voor natuurgebieden en flora- en fauna	23

5.1	Algemeen	23
5.1.1	Beschermde natuurgebieden	23
5.1.2	Ontwikkelingen binnen bestaande bestemmingen en soortbescherming	23
5.1.3	Zorgplicht	23
5.2	Gevolgen voor de Ontwikkellocaties	23
5.2.1	Woningbouw in Park de Twee Heuvels	23
5.2.2	Uitbreiding detailhandel Stadionweg	24
5.2.3	Herbestemming Bovenstraat 165	24
5.3	Kansen door de ontwikkelingen	24
5.3.1	Duurzaamheid	24
5.3.2	Vergroten biodiversiteit	25
6.	Conclusies en aanbevelingen	26
	Literatuurlijst	27
	Bijlage 1: wetgevende kaders	28
	Bijlage 2: Lijst maatregelen Natuurinclusief bouwen	34

1. Inleiding

Voor het plangebied "IJsselmonde-Noord" te Rotterdam wordt in het kader van het Meerjarenprogramma actualisering bestemmingsplannen een nieuw bestemmingsplan opgesteld met als IMRO-code: *NL.IMRO.0599.BP1078IJsselmNoord*. Het plangebied is gelegen in Gebied IJsselmonde.

In een bestemmingsplan worden de beschermde natuurwaarden planologisch-juridisch veiliggesteld. Een nieuw opgesteld bestemmingsplan of een wijziging of actualisatie van een bestaand bestemmingsplan dient getoetst te worden aan vigerende natuurwet- en regelgeving en mag hier geen tegenstrijdigheden mee opleveren (aanvaardbaarheidstoets). Het onderzoek heeft tot doel in beeld te brengen welke natuurwaarden in de huidige situatie binnen het beoogde bestemmingsplan aanwezig zijn en potentiële conflicten die kunnen optreden bij toekomstige ontwikkelingen. Het betreft hier de:

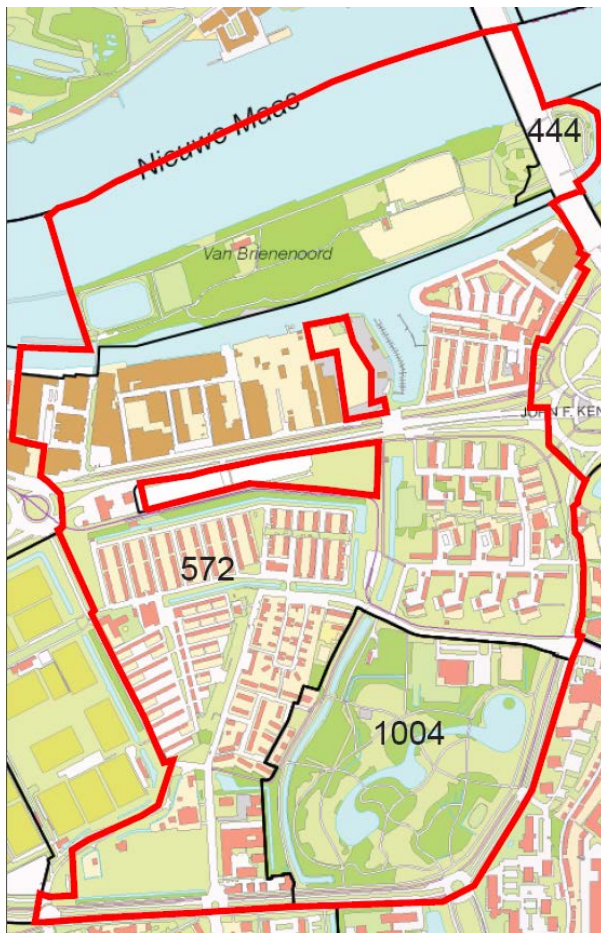
- Juridische kaders: Wet Natuurbescherming.
- Beleidskaders: Natuurnetwerk Nederland (Ecologische hoofdstructuur) en Rotterdamse Natuurkaart.

2. Planbeschrijving

2.1 bestemmingsplangebied

Het bestemmingsplangebied is gelegen in gebied IJsselmonde. Het bestemmingsplangebied wordt begrensd door de Nieuwe Maas, A16, IJsselmondseplein, Adriaan Volkerlaan, Olympiaweg, Buitendijk, Stadionlaan, Stadionweg en Puck van Heelstraat. Uitgespaard in het bestemmingsplangebied zijn een kleine herontwikkelingslocatie nabij de Kreek en een woningbouwlocatie bij de Noorderhelling.

Het bestemmingsplangebied omvat twee parken (Park de Twee Heuvels en het eiland van Brienoord) een drietal woonwijken en het bedrijventerrein Stadionweg. Daarnaast kent het plangebied water en verkeersfuncties.



Figuur 1 : Het bestemmingsplangebied IJsselmonde-Noord is met een rode contour weergegeven. Bron: Startnotitie IJsselmonde-Noord

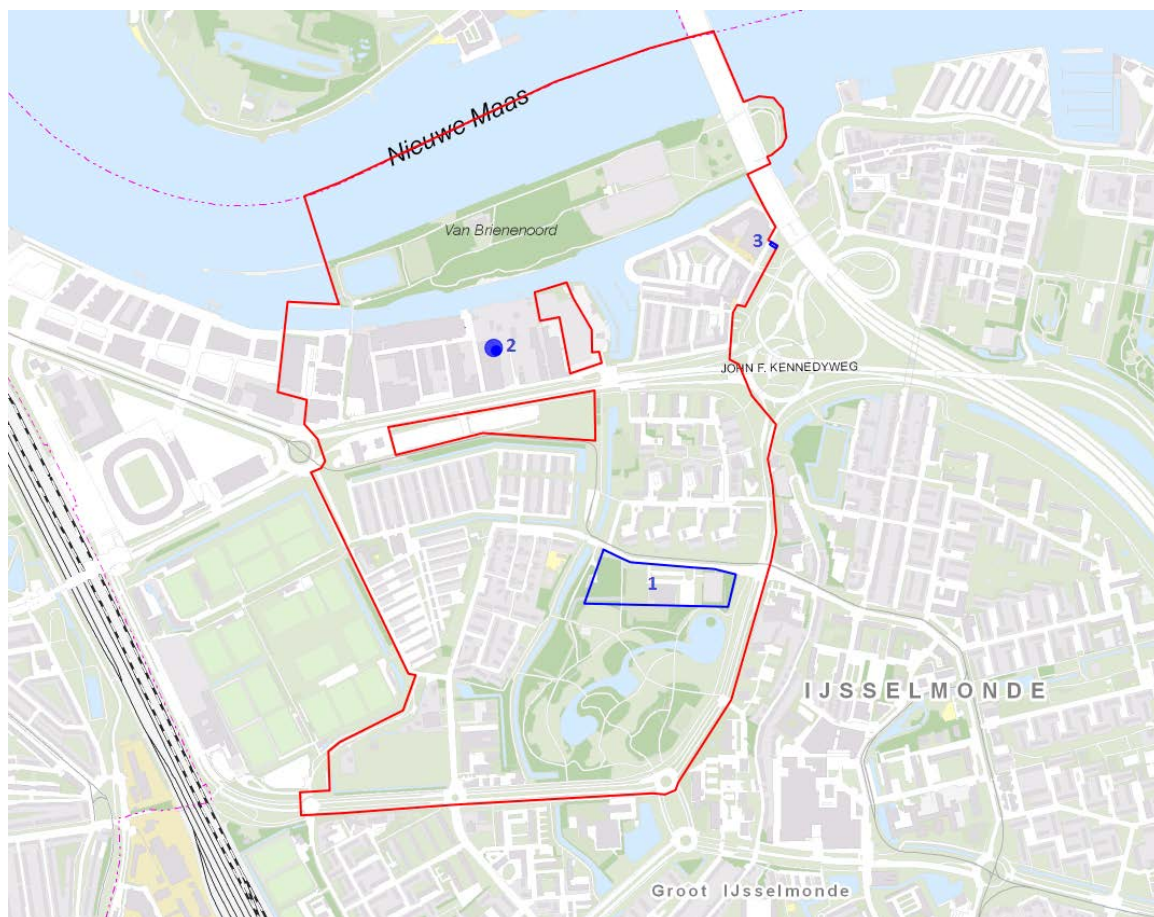
Ter plaatse gelden geheel of gedeeltelijk 3 oudere bestemmingsplannen (zie figuur 1):

- 572 Zomerland – Sportdorp (vastgesteld oktober 2007).

- 1004 IJsselmonde Centrum (vastgesteld januari 2012).
- 444 Brienenoordcorridor LMO (vastgesteld september 1986).

Het nieuwe bestemmingsplan maakt 3 nieuwe ontwikkelingen mogelijk (Afbeelding 2). Namelijk:

1. Woningbouw in het noordelijk gedeelte van Park de Twee Heuvels.
2. Uitbreiding perifere detailhandel in bedrijventerrein Stadionweg.
3. Beëindiging woonfunctie pand Bovenstraat 165 .



Figuur 2 : de 3 ontwikkellocaties binnen het bestemmingsplangebied zijn met blauw aangegeven.

De doelstelling is om in het tweede kwartaal van 2018 een vastgesteld bestemmingsplan voor het gebied te hebben, waarin de kaders voor de gewenste ruimtelijke situatie en de mogelijke ontwikkelingen wettelijk zijn verankerd. Ook worden tussentijds uitgevoerde ontwikkelingen in het nieuwe plan geborgd. Hieronder valt ook de vigerende natuurwetgeving, zoals de Wet natuurbescherming, en regelgeving, zoals de Verordening Ruimte.

2.2 Mogelijk gemaakte ontwikkelingen

Binnen het bestemmingsplan zijn 3 locaties waar de bestemming gewijzigd wordt en mogelijk ontwikkelingen plaats gaan vinden. Dit kan leiden tot effecten op beschermde natuurwaarden. Voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering dient dan ook altijd onderzoek te zijn verricht aan de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten.

2.2.1 Woningbouw in Park de Twee Heuvels

Op 15 december 2016 is door de gemeenteraad besloten het Masterplan Sportcampus Rotterdam en Park de Twee Heuvels te wijzigen. Het Masterplan voorziet nu in twee woningbouwlocaties in Park de Twee Heuvels, aan weerszijden van het zwembad. Op de twee woningbouwlocaties samen zullen maximaal 55 woningen mogelijk worden gemaakt. De zuidelijke begrenzing van de woningbouwlocaties wordt gevormd door een denkbeeldige lijn in het verlengde van de zuidzijde van zwembad. De woningbouwlocaties worden met een flexibele woonbestemming in het bestemmingsplan IJsselmonde Noord opgenomen. Daarnaast wordt het bestemmingsplan afgestemd op het Masterplan. Bijvoorbeeld door het mogelijk maken van een tweede brug naar het eiland Van Brienoord, en het uitbreiden van de waterbestemming in Park de Twee Heuvels.

2.2.2 Uitbreiding detailhandel Stadionweg

Op een deel van het bedrijventerrein Stadionweg is reeds perifere detailhandel toegestaan. Er is niet zoveel perifere detailhandel aanwezig als maximaal is toegestaan. Onbenutte mogelijkheden worden echter door de provincie beschouwd als nieuwe stedelijke ontwikkeling.

2.2.3 Herbestemming Bovenstraat 165

Woningonttrekking Bovenstraat 165. De woning op het adres Bovenstraat 165 ligt voor een deel binnen de 10⁻⁶-plaatsgebonden risicocontour van de snelweg. Rijkswaterstaat heeft dit pand inmiddels verworven. Het pand mag daarom in het nieuwe bestemmingsplan niet langer als woning worden bestemd. Daarom zal het pand een (mix van) beperkt kwetsbare bestemming(en) krijgen

3. Wetgeving en beleid

3.1 Het bestemmingsplan en de Wet natuurbescherming

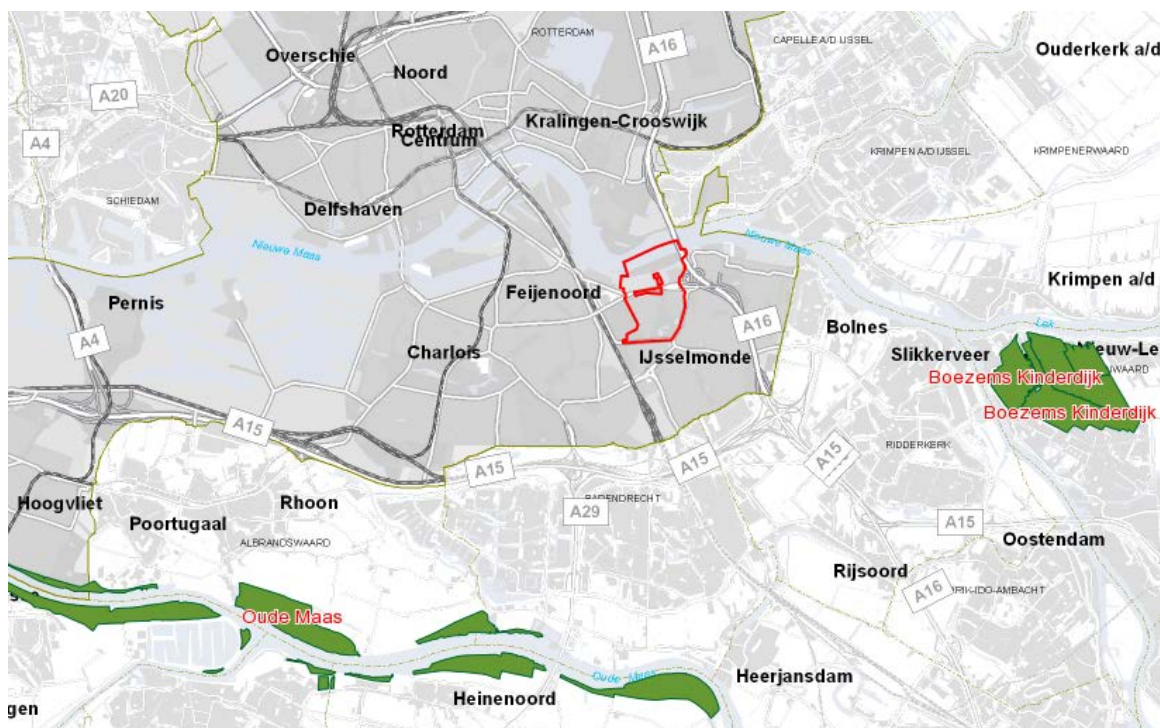
Per 1 januari 2017 heeft de Wet natuurbescherming onder meer de Flora- en faunawet vervangen. Deze toets is geschreven op basis van de geldende wetgeving conform de Wet natuurbescherming.

De Wet natuurbescherming kent geen procedurele vereisten bij het opstellen van ruimtelijke plannen. In de toelichting van het bestemmingsplan dient te worden gemotiveerd dat het plan aanvaardbaar is vanuit het oogpunt van de Wet natuurbescherming. Het begrip 'aanvaardbaar' betekent dat bij de uitvoering van het plan een vrijstelling geldt of een ontheffing mogelijk is. Bij vaststelling van het (ontwerp) bestemmingsplan dient deze toetsing aan de Wet natuurbescherming in principe afgerond te zijn. Echter het bestemmingsplan is 10 jaar geldig en het is nog niet bekend wanneer de mogelijk gemaakte ontwikkelingen ook daadwerkelijk plaats gaan vinden. Uitgebreid onderzoek naar flora en fauna wordt in dit stadium daarom niet noodzakelijk geacht. Wel wordt onderzocht of de nieuw mogelijk gemaakte ontwikkelingen geen onoverbrugbare strijdigheden met de Wet natuurbescherming opleveren.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen een bestaande bestemming of bij een veranderende bestemming (bijvoorbeeld sloop en nieuwbouw of renovatie) dient tijdig voorafgaand aan de werkzaamheden nog wel flora en faunaonderzoek te worden uitgevoerd naar de specifieke effecten van de betreffende ontwikkeling op potentieel aanwezige beschermde flora en fauna.

3.1.1 Relevantie van gebiedsbescherming voor dit bestemmingsplan

Het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied is de Kinderdijk, op ca. 6 km afstand tot het bestemmingsplangebied. De in het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen hebben op voorhand geen negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van dit Natura 2000 gebied. Hiervoor zijn de ontwikkelingen te gering en is de afstand tussen het bestemmingsplangebied en het Natura 2000 gebied te groot.



Figuur 3 : Ligging bestemmingsplangebied ten opzichte van Natura 2000 gebieden..

3.1.2 Aanbevelingen vanuit wetgevend kader

Het is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer om na te gaan in hoeverre nader onderzoek en/of een ontheffing noodzakelijk is bij nieuwe ontwikkelingen, zoals sloop en ingrijpende renovaties, maar ook bij wijzigingen in watergangen/partijen en het rooien van bomen en struiken. Dit dient voorafgaand aan de uitvoering te gebeuren en geldt bij alle ruimtelijke ontwikkelingen, ongeacht of deze binnen het bestemmingsplan mogelijk zijn. Mogelijk worden n.a.v. de voorgenomen ontwikkeling eisen gesteld aan de uitvoering en geldt een compensatieplicht. Het is aan te bevelen hier in een vroeg stadium rekening mee te houden.

Daarnaast geldt bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling altijd de zorgplicht conform de Wet natuurbescherming.

3.2 Natuurnetwerk Nederland (voormalige EHS en PEHS)

Het meest nabij gelegen NNN-gebied is de Nieuwe Maas. Deze is binnen het plangebied gelegen aan de zuidzijde van het bestemmingsplangebied. De Nieuwe Maas is betreft het beheertype N02.01 Rivier.

Het bestemmingsplan voorziet in de huidige vorm geen ontwikkelingen binnen het NNN-gebied. De in het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen hebben op voorhand geen negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van dit NNN-gebied. Hiervoor zijn de ontwikkelingen te gering.



Figuur 4 : Ligging bestemmingsplangebied ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland.

3.3 Rotterdamse Natuurkaart

Op 18 maart 2014 is door B&W de Rotterdamse Natuurkaart vastgesteld. In dit beleidsinstrument zijn de ambities van de gemeente Rotterdam op het gebied van de ecologie en natuur vastgelegd. Het doel van de Natuurkaart Rotterdam is om, waar mogelijk, de omgevingskwaliteit te verbeteren door meer rekening te houden met de ecologische mogelijkheden en onmogelijkheden op ontwikkellocaties. De Natuurkaart is dus een instrument om ruimtelijke ontwikkelingen te ondersteunen. Ingezet wordt op het verbinden van gebieden waar ecologische kwaliteit aanwezig is. In de Natuurkaart is een analyse opgenomen van de potentiële binnengemeentelijke ecologische verbindingen. Deze verbindingen sluiten de stad aan op Natuurnetwerk Nederland. In de natuurkaart zijn Park de Twee Heuvels, Het eiland van Brienoord, de Kreek, Klein Nieuwland en de groenzones tussen de buurten Hordijkerveld en Reijeroord benoemd als onderdeel van binnenstedelijke ecologische verbindingen. In de Natuurkaart zijn ook de Rotterdamse kerngebieden benoemd. Binnen het bestemmingsplangebied komen de volgende kerngebieden voor:

- Eiland van Brienoord. Dit is geclassificeerd als Getijdennatuur en is bovendien gekenmerkt als Rotterdamse Natuurparel.
- Park de Twee Heuvels. Dit is geclassificeerd als Park (Bos).

Daarnaast is nog een ambitielocatie genoemd. Namelijk de woonbuurten ten oosten van de Kreek. Bij ambitielocaties blijft de ecologische kwaliteit achter bij de potenties van de locatie. Bij aanpassing van inrichting en beheer van deze woonbuurten kunnen ze een grote bijdrage leveren aan de verbetering van de ecologische kwaliteit van Rotterdam.

3.4 Rotterdams duurzaamheidsbeleid en ecologie

In het Programma Duurzaam 2015 – 2018 zijn 10 duurzaamheidsopgaven geformuleerd. Inzetten op vergroten van de biodiversiteit en ecologische robuustheid kan een positieve bijdrage leveren aan de volgende van deze duurzaamheidsopgaven:

- Bevorderen van duurzame gebiedsontwikkeling.
- Voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering.
- Groener maken van de stad.

4. Beschrijving natuurwaarden in het bestemmingsplangebied

4.1 Algemene beschrijving

De onderzochte locatie ligt in het gebied 12 (IJsselmonde) in de gemeente Rotterdam en ligt aan de Nieuwe Maas.

De oeverzones van de Nieuwe maas en het Zuiddiepje bestaan uit buitendijks gebied. In de jaren 20 van de vorige eeuw raakte de oeverzone ten noorden van de Stadionweg geheel geïndustrialiseerd. Hierbij werden deze buitendijkse gebieden opgehoogd.

Ten noorden van het Zuiddiepje ligt, in de Nieuwe Maas, het Eiland van Brienoord. Dit is een vergraven gors in de Nieuwe maas. Het eiland is pas in loop van de 19^e eeuw ontstaan door aan- en opslibbing van meerdere slikken. Aan het eind van de 19^e eeuw was het eiland grotendeels begroeid met ruigtevegetatie. Door successie had de vegetatie zich 40 jaar later ontwikkeld tot wilgenbos en griend. In de tweede wereldoorlog is dat bos geheel gerooid waarna op een deel van het eiland utiliteitstuinen aangelegd werden. Dit was het begin van het nog aanwezige volkstuintencomplex met nu siertuinen met huisjes. Aan de randen van het eiland is zoetwater-getijdenvegetatie aanwezig

De Kreek, een waterloop die het plangebied in van zuid naar noord doorsnijdt, stond tot 1947 via de huidige Kreekse haven en het Zuiddiepje in open verbinding met de Maas. Het was toen dus ook een getijdenwater.

Binnendijks had het grootste deel van het bestemmingsplangebied nog tot na de tweede wereldoorlog een agrarisch karakter. Een uitzondering hierop is de in de tweede wereldoorlog aangelegde buurt Sportdorp. Deze is nu een ideaal leefgebied voor huismussen.

Het agrarische karakter veranderde met het Uitbreidingsplan Groot IJsselmonde in 1956. In dat uitbreidingsplan werd de stedenbouwkundige structuur ook ingezet om een bepaalde sociaal-culturele ontwikkeling in de nieuwe wijk tot stand te laten komen. In de plannen was hierom een belangrijke rol voor de groenstructuur weggelegd. Centraal gelegen lag een wijkpark als recreatieve evenknie van de naastgelegen winkel en maatschappelijke voorzieningen. Het Park de Twee Heuvels is uiteindelijk pas in 1971 aangelegd.

De losse buurten zijn gescheiden door groenzones wat de ecologische kwaliteit van het plangebied zeer ten goede komen. De buurten zijn overwegend gebouwd aan het einde van de jaren '50 en het begin van de jaren '60. Enkele delen zijn bijgebouwd in de jaren '90.

Na de tweede wereldoorlog is er op een paar plekken in het plangebied aardolie gewonnen. Deze olie werd via een terminal op het Eiland van Brienoord weggevoerd.

4.1.1 Ecologische verbindingen

Zoals hierboven al beschreven is de interne ecologische ontsluiting van het bestemmingsplangebied zeer goed. Dit wordt ook bevestigd door de Rotterdamse Natuurkaart waar: Park de Twee Heuvels, Het eiland van Brienoord, de Kreek, Klein Nieuwland en de groenzones tussen de buurten Hordijkerveld en Reijeroord zijn benoemd als onderdeel van binnenstedelijke ecologische verbindingen.

Het plangebied sluit direct aan op Natuurnetwerk Nederland.

Concluderende kan gezegd worden dat de ecologische ontsluiting van het plangebied eer goed is.

4.2 Bureau onderzoek

4.2.1 Voorgaand onderzoek

Er is een groot aantal eerdere onderzoeken binnen het bestemmingsplangebied bekend. Alleen de meest relevante worden hier genoemd.

- Moerland, W., A. de Baerdemaeker & M.A.J. Grutters; Onderzoek natuurwaarden park De Twee Heuvels Rotterdam 2016, bSR-rapport 313. bSR Bureau Stadsnatuur, Rotterdam, februari 2017. Dit is een nader onderzoek naar aanleiding van het hieronder genoemde verkennend onderzoek. Er is een breed pakket aan soortgroepen geïventariseerd om een goed beeld te krijgen van de biodiversiteit in het park en de verdeling daarvan binnen het park. Daarnaast zijn adviezen gegeven hoe het beheer verbeterd zou kunnen worden. De belangrijkste waarde van het park voor de Rotterdamse biodiversiteit is dat het relatief grote aaneengesloten arealen bos en bosplantsoen bevat. Het park is daardoor bijzonder waardevol voor vleermuizen en voor een aantal broedvogels. Waardevolle elementen in het park zijn verder enkele vochtige bosjes, alle mantel en zoomvegetaties en de natuurvriendelijke oevers. Er zijn 6 wettelijk beschermde soorten vastgesteld. Daarnaast zijn nog een aantal rodelijstsoorten aangetroffen. Er zijn ook enkele nieuwe soorten voor Rotterdam zuid gevonden. Voorafgaand aan de uitvoering van de reconstructie is een ontheffingstraject nodig.
- Meijer, M.; Park de Twee Heuvels (reconstructie), Verkennend onderzoek in het kader van de Flora- en Faunawet. Gemeente Rotterdam, I-bureau, januari 2016. Dit is een verkennend onderzoek in verband met de voorgenomen reconstructie van het park. Bij de reconstructie was de ambitie geformuleerd om de ecologische kwaliteit van het park te verbeteren. Het onderzoek is daarom breder opgezet dan gebruikelijk en het advies gedeelte is omvangrijker. Geconcludeerd wordt dat de plaatsen in het park met de beste ecologisch kwaliteit niet altijd samenvallen met de plekken waar wettelijk beschermde soorten zitten. Verder is geconcludeerd dat het park goede aanknopingspunten biedt om een zeer goede ecologische kwaliteit te realiseren onder andere door areaalvergroting en het meer toepassen van inheemse soorten en het aanbrengen van gradientsituaties. Geadviseerd een breed opgezet nader onderzoek uit te laten voeren dat gebruikt kan worden als nulmeting maar ook ten doel heeft de wettelijk beschermde natuurwaarden precies in beeld te krijgen.
- Meijer, M.; Zoeklocatie nieuw stadion (Veranda Oost)), Verkennend onderzoek in het kader van de Flora- en Faunawet. Gemeente Rotterdam, I-bureau, maart 2016. Dit onderzoek is uitgevoerd om te bepalen wat de impact op de natuurwaarden van het Eiland van Brienoord zou zijn van de bouw van een nieuw voetbalstadion gedeeltelijk op het eiland. Geconcludeerd wordt dat de bouw van het stadion op deze locatie een negatieve impact heeft op de aanwezige zoetwatergetijden natuur en op de Rotterdamse duurzaamheidsdoelstellingen. Bovendien zou het stadion juist de ecologisch meest waardevolle plek van het eiland (het voormalige bouwdok) aantasten. Er waren 6 onder de toenmalige wet beschermde soorten aanwezig.
- Langstraat, ing M.; Bestemmingsplan IJsselmonde Centrum, Quickscan: Verkenning ecologische waarden. Gemeente Rotterdam, Gemeentewerken, Ingenieursbureau.

Rotterdam, november 2010. In dit rapport wordt opgemerkt dat Park de Twee Heuvels geschikt is voor vleermuizen; Gewone en Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Verder wordt opgemerkt dat de waterlopen in het bestemmingsplangebied door hun inrichting geschikt zijn voor amfibieën en vissen. Van de beschermde soorten worden specifiek de Kleine en de Grote modderkruiper genoemd. Geconcludeerd wordt dat er nader onderzoek noodzakelijk is naar: Flora (vanwege het in het bestemmingsplangebied voorkomen van de destijds beschermde soorten Grote keverorchis en Ruig klokje), Vleermuizen, Vogels met vaste rust en verblijfplaats en Vissen.

- Baerdemaeker A. de; Vogels en Vleermuizen Stadionpark, Voorjaaronderzoek in het kader van de Flora- en faunawet, bSR-rapport 155. Bureau Stadsnatuur Rotterdam. Rotterdam. Juli 2010. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van de MER Stadionpark en dicht een kennislacune welke in het hierna genoemde eerdere onderzoek naar voren was gekomen. Het onderzoek richt zich op Vleermuizen en jaarrond beschermde gebouwgebonden vogels. Kraamkolonies van vleermuizen zijn niet aangetroffen. Wel zijn er meerder kolonies Gierzwaluwen en Huismussen aangetroffen in de woonwijken Sportdorp en Hillesluis. Daarnaast zat er een kolonie Huismussen in een bedrijventerrein langs de Stadionweg. Hier was een ontheffingsaanvraag nodig.
- Baerdemaeker A. de, G.W.G. Andeweg & M.A.J. Grutters; Beschermde flora en fauna Stadionpark, Aanvullend onderzoek natuurwaarden in het kader van de project-MER, bSR-rapport 149. Bureau Stadsnatuur Rotterdam. Rotterdam. December 2009. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van de MER Stadionpark. Dit onderzoek omvat het herontwikkelingsgebied Stadionpark dat deels in het bestemmingsplangebied ligt. De in het noorden van het onderzochte gebied gelegen Nieuwe Maas en haar zoetwater getijden oevers heeft potentieel een hoge ecologische waarde. Het eiland van Brienoord heeft hoge natuurwaarden. De wijk Sportdorp blijkt een essentieel onderdeel van het leefgebied van vleermuizen te zijn. Er zijn in het gedeelte Park de Twee Heuvels 2 soorten toendertijd beschermde planten aangetroffen: Daslook en Brede wespenorchis. In Park de Twee Heuvels zijn verder de volgende soorten aangetroffen: Blankvoorn, Karper, Blauwe reiger, Sperwer, Groene specht, Grote bonte specht, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Langs de Kreek loopt een vliegrouete van de Gewone dwergvleermuis. Afgezien daarvan heeft deze waterloop een opvallend lage natuurwaarde. Verspreid door het onderzochte gebied zijn baltsplaatsen aangetroffen van de soorten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis. Dit park heeft ook een functie als foerageergebied voor de vleermuizen. Geadviseerd wordt bij herinrichting van het park een amfibieënpoelen aan te leggen welke ook geschikt is voor libellen. Geadviseerd wordt de Kreek natuurvriendelijke oevers te geven en eventueel de getijdenwerking te herstellen. Bij het aan te leggen water moeten natuurvriendelijke oevers worden aangelegd om problemen met de waterkwaliteit te voorkomen.
- Velthuisen, drs. O. van; BP Kreekhuizen, Flora- en faunatoets t.b.v. het Bestemmingsplan. Gemeente Rotterdam. Rotterdam. September 2014. De aanwezigheid van de strikt beschermde Gewone dwergvleermuis is aangetoond. Het voorkomen van de Ruige dwergvleermuis is waarschijnlijk. Het voorkomen van jaarrond beschermde vogelsoorten is niet uitgesloten. Verder is het voorkomen van 2 rode-lijst soorten bekend: de plant Aardaker en de Argusvlinder. Van de vissoorten zijn de Kleine modderkruiper en de Bittervoorn niet uit te sluiten. De door dit bestemmingsplangebied lopende Kreekkade is in de Natuurkaart

Rotterdam opgenomen als ecologische verbinding op binnenstedelijk niveau. Deze verbinding sluit aan op het Park de Twee Heuvels. Geadviseerd wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen duurzaamheids elementen toe te passen zoals: natuur inclusief bouwen, soortenrijke groene daken, natuurvriendelijke oevers of onderwater vooroevers, beplanting met inheemse soorten.

- Baerdemaeker A. de; Actualisatie ecologisch onderzoek Sportpark Varkenoord, bSR-projectnummer 0925. Bureau Stadsnatuur Rotterdam. Rotterdam. November 2013. Dit rapport heeft betrekking op het sportpark Varkenoord. In het onderzochte gebied komen de Gewone en de Ruige dwergvleermuis voor maar baltsplaatsen zijn niet aangetroffen. Wel zijn er essentiële foerageergebieden en vliegroutes aanwezig. De vliegroutes lopen vooral langs de waterlopen. Er zijn 26 soorten vogels aangetroffen maar geen jaarrond beschermde soorten. De Groene specht en de Scholekster zijn vogels die sterk afhankelijk zijn van kort gemaaide grasvelden zoals je die in sportparken kunt vinden. Er zijn geen strikt beschermde vissoorten aangetroffen. Andere soortgroepen zijn niet nader onderzocht.
- Velthuisen, drs. O. van; 'De Kreek' deelgemeente IJsselmonde te Rotterdam, Toets in het kader van de Flora- en Faunawet. Gemeente Rotterdam. Rotterdam. December 2012. De notitie is opgesteld naar aanleiding van een voorgenomen herinrichting van deze watergang met begeleidende boombeplanting. De grote hoeveelheid bomen rond het water heeft een negatieve invloed op de waterkwaliteit en op het ecologisch functioneren ervan. Bij de herinrichting zou een deel van de bomen geroid worden. De verwachtingen voor de locatie als verblijfplaats of vliegroute voor vleermuizen waren laag. Ook voor de meeste andere soortgroepen waren de verwachtingen laag. Voor de soortgroep vissen is het voorkomen van Kleine modderkruiper en Bittervoorn niet uitgesloten. In het broedseizoen is het voorkomen van broedvogels waarschijnlijk. Nader onderzoek is alleen noodzakelijk wanneer meer dan 50% van de bomen op deze locatie geroid zou worden. Geadviseerd wordt bij de herinrichting natuurvriendelijke oevers toe te passen en inheemse soorten toe te passen.
- Moerman M.P.; Renovatie Sportdorp, Implementatie Flora- en faunawet. Gemeente Rotterdam. Rotterdam. Augustus 2004. De notitie is opgesteld naar aanleiding van de voorgenomen sloop en nieuwbouw van een aantal panden. De locatie grenst aan een ecologische verbinding welke Park de Twee Heuvels verbindt met de ecologische hotspot het Eiland van Brienenoord en met De Nieuwe Maas welke een onderdeel is van Natuurnetwerk Nederland. Effect op beschermde soorten wordt niet verwacht.

4.2.2 Natuurdatabase Rotterdam

Voor een verdere indicatie van natuurwaarden is gebruik gemaakt van de database Natuur op GISWEB. Hierin zijn alle waarnemingen flora en fauna opgenomen binnen gemeente Rotterdam van de afgelopen jaren (2008-2013). Uit de database blijkt dat binnen het bestemmingsplangebied beschermde soorten zijn aangetroffen (zie komende paragrafen). Behalve waarnemingen van in de Wet natuurbescherming beschermde soorten planten en dieren zijn in de natuurdatabase ook waarnemingen van rode lijst soorten opgenomen. Rode lijst soorten zijn niet strikt beschermd middels de Wet natuurbescherming. Het zijn soorten die in Nederland bedreigd zijn. Rode lijst soorten zijn indicatief voor hogere natuurwaarden.



Figuur 5 : alle bekende waarnemingen van beschermde soorten in het plangebied.

Gegevens in de natuurdatabase zijn niet vlakdekkend. De gegevens zijn verzameld in het kader van het beheer van openbaar groen en ten behoeve van ruimtelijke ingrepen waar de gemeente Rotterdam bij betrokken is. Als ergens dus geen waarnemingen zijn betekend dat doorgaans dat daar geen flora- en faunaonderzoek heeft plaats gevonden.

4.3 Veldonderzoek

In een groot deel van het bestemmingsplangebied heeft de gemeente reconstructieprojecten lopen. Op een aantal van deze projecten heeft de gemeente zelf ecologische begeleiding lopen. Er is daarom geen apart locatiebezoek voor deze bestemmingsplantoets uitgevoerd.

4.4 Beschrijving per soortgroep

4.4.1 Vleermuizen

Het plangebied is een aantrekkelijk leefgebied voor vleermuizen door de afwisseling van woningbouw uit de wederopbouwperiode, forse groenelementen en diverse typen oppervlaktewater. De ervaring is dat met name wijken uit de wederopbouwperiode met portiekflats en daartussen volgroeide groenstructuren. Dit type wijken biedt direct bij elkaar zowel verblijfplaatsen als foerageergebieden. Uit de natuurdatabase is bekend dat er ook vleermuisverblijfplaatsen zijn in de grondgebonden woningen in het plangebied. Alle bekende

verblijfplaatsen zijn van de Gewone dwergvleermuis. Van de parken in het plangebied is bekend dat deze intensief als foerageergebied worden gebruikt door Gewone en Ruige dwergvleermuizen. Hoe de vliegroutes door het plangebied lopen is niet bekend en zonder nader onderzoek ook niet te achterhalen.

Voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes zijn in de Wet natuurbescherming strikt beschermd.

Bedrijventerrein Olympiaweg is waarschijnlijk het voor vleermuizen minst aantrekkelijke deel van het bestemmingsplangebied.



Fig. 6; bekende vleermuiswaarnemingen, links: verblijfplaatsen en rechts foeragerende dieren en vliegroutes.

4.4.2 Vogels

Het plangebied heeft een afwisselende inrichting met een aantal tamelijk verschillende stedelijke omgevingen. Uit het voorgaande onderzoek blijkt dan ook dat er een zeer breed scala van vogelsoorten in het plangebied voorkomt. Hier zitten ook voor het stedelijk gebied opmerkelijke soorten bij zoals; Houtsnip, Tuinfluiter, IJsvogel en Goudhaan. In de natuurdatabase zijn in het bestemmingsplangebied waarnemingen van de volgende vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten aanwezig: Huismus, Gierzwaluw, Buizerd, Sperwer en Boomvalk (zie figuur). De buizerd en Sperwer komen in het plangebied voor vanwege de aanwezigheid van relatief grote en rustige stukken bosachtige vegetatie in beide parken. De Huismus en Gierzwaluwen komen in het plangebied voor vanwege de beschikbaarheid van als nestlocatie geschikte pannendaken



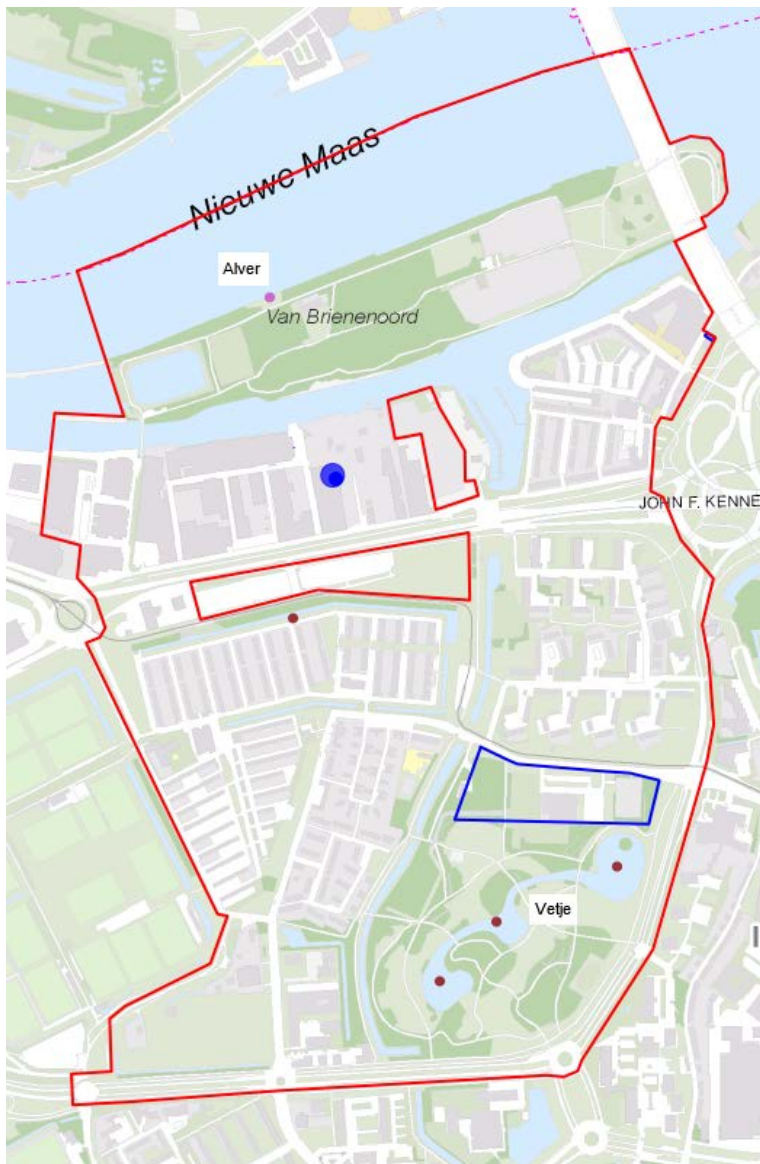
Abbeelding 7 : bekende waarnemingen van vogels met jaarrond beschermde verblijfslocaties

4.4.3 Grondgebonden zoogdieren

Uit eerder onderzoek is de volgende soort beschermde grondgebonden zoogdier bekend: Steenmarter. Deze leeft in het Park de Twee Heuvels. In het bestemmingsplangebied kunnen daarnaast nationaal beschermde grondgebonden zoogdieren worden verwacht waarvoor in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling geldt. Met name: bosmuis, mol, bunzing, egel, konijn en meerdere soorten (spits)muizen.

4.4.4 Vissen

De wateren binnen het bestemmingsplangebied zijn ongeschikt voor habitatrichtlijnsoorten vissen. In de wateren binnen het bestemmingsplangebied kunnen wel algemeen voorkomende vissoorten waaronder Karper, Snoek, Snoekbaars en Blankvoorn worden verwacht. Uit eerder onderzoek is bekend dat de rodelijstsoorten Vetje en Alver voorkomen in het bestemmingsplangebied.



Afbeelding 8: bekende waarnemingen van rodelijst vissen

4.4.5 Reptielen en amfibieën

Tot nu toe komt van nature maar 1 soort reptiel in de gemeente Rotterdam voor: de Zandhagedis. Het voorkomen van deze soort is beperkt tot gebied Hoek van Holland. Het bestemmingsplangebied IJsselmonde – Noord is ongeschikt voor habitatrichtlijnsoorten reptielen en amfibieën.

In het bestemmingsplangebied zijn wel nationaal beschermde amfibieën aanwezig waarvoor in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling geldt. Met name Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander kunnen zich goed handhaven in afwisselende stedelijke gebieden zoals het plangebied.

4.4.6 Vaatplanten

Door de mengeling van parken, woonwijken en diverse typen oppervlakte water kent het bestemmingsplan een vrij grote variatie in milieus. Daarnaast is het aantal grote ruimtelijke ingrepen de afgelopen 20 jaar beperkt gebleven. Er kan dan ook een grote variatie aan plantensoorten verwacht worden. Dit blijkt ook wel uit de voorgaande onderzoeken. Sinds de recente wetswijziging zijn er niet erg veel beschermde plantensoorten. Uit het plangebied zijn geen waarnemingen van actueel beschermde soorten bekend.

Het floristisch meest interessante deelgebied is waarschijnlijk het Eiland van Brienoord omdat hier een aantal milieus aanwezig zijn die elders in de stad niet bij elkaar voorkomen zoals: zoetwatergetijdeneuvers, droge kalkrijke schrale vegetaties, halfopen verwilderd bos.

Typierend voor het, op Europees niveau schaarse, landschapstype zoetwatergetijdengebied is de Spindotterbloem. Typierend voor droge kalkrijke vegetaties is de, in België nog wel beschermde, Wilde marjolein.



Afbeelding 9: waarnemingen planten

4.4.7 Overige soortgroepen

Sinds 1 januari 2017 geldt er een nieuw wettelijk kader. In de nieuwe wet zijn een aantal soorten beschermd die dat voorheen nog niet waren. Het betreft vooral mossen, vlinders en libellen. Over het voorkomen van deze soorten zijn in Rotterdam nog geen gegevens beschikbaar. Het is niet uitgesloten dat beschermde libellen of vlinders de komende jaren aangetroffen zullen worden. Geadviseerd wordt hier rekening mee te houden.

5. Gevolgen voor natuurgebieden en flora- en fauna

5.1 Algemeen

5.1.1 Beschermde natuurgebieden

Het dichtst bijgelegen onderdeel van Natuurnetwerk Nederland is de Nieuwe Maas (inclusief Eiland van Brieneoord), gelegen in het plangebied. Het bestemmingsplan zelf voorziet niet in ontwikkelingen die impact zullen hebben op dit gebied. Significante invloed op de Nieuwe Maas als gevolg van de bestemmingsplanwijzigingen zijn daarom niet aan de orde. Indien ontwikkelingen worden voorzien die afwijken van het bestemmingsplan dient het effect hiervan op beschermde en waardevolle gebieden opnieuw te worden getoetst. Daarnaast is ook toetsing nodig bij grootschalige ruimtelijke ingrepen die binnen bestaande bestemmingen vallen zoals bijvoorbeeld herinrichting van het eiland van Brieneoord.

5.1.2 Ontwikkelingen binnen bestaande bestemmingen en soortbescherming

De gevolgen voor de aanwezige beschermde flora en fauna door toekomstige, nu nog niet voorziene werkzaamheden die passen binnen de bestemmingen dienen voorafgaand aan de uitvoering van die werkzaamheden getoetst te worden. Hierbij is te denken aan werkzaamheden zoals sloopwerkzaamheden, ingrijpende renovatie (na isolatie gevels, dakbedekking hernieuwen), het herinrichten van openbaar groen, het uitvoeren van achterstallig groenonderhoud of werkzaamheden aan watergangen.

5.1.3 Zorgplicht

Naast een aantal strikt beschermde soorten zijn ook soorten te verwachten waarvoor in de provincie Zuid-Holland een vrijstelling geldt. Daarnaast zijn diersoorten die niet in een beschermingskader van de Wet natuurbescherming vallen aanwezig (vissen). Voor al deze soorten geldt de Zorgplicht conform artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming.

5.2 Gevolgen voor de Ontwikkellocaties

5.2.1 Woningbouw in Park de Twee Heuvels

De voorgenomen, en middels dit bestemmingsplan mogelijk gemaakte, woningbouw in het noordelijkste stukje van Park de Twee Heuvels heeft negatieve gevolgen voor de grootte van het areaal bosachtige vegetatie in het park. Dit betekent een verkleining van het areaal foerageergebied voor vleermuizen. Daarnaast verkleint de grootte van geschikt territorium voor Buizerd en Sperwer. Een ontheffingsaanvraag is momenteel in voorbereiding waarbij het verlies aan bosareaal gecompenseerd wordt in het buiten het bestemmingsplangebied gelegen, maar aansluitende, ontwikkelgebied Sportcampus. Ook wordt bij de woningbouw ingezet op natuur inclusief bouwen. De verwachting is dan ook dat voor deze ontwikkeling een ontheffing verkregen zal worden.

De uitbreiding van de hoeveelheid oppervlakte water in Park de Twee heuvels geeft bij doordachte uitvoering geen conflicten met de Wet natuurbescherming. Het biedt zelfs kansen de ecologische kwaliteit van het park te verbeteren.

Het mogelijk maken van een nieuwe brug naar het Eiland van Brienoord zal misschien een zeer kleine hoeveelheid (enkele vierkante meters) potentieel waardevolle oevervegetatie kosten. De aanleg van een fiets-/voetpad ernaar toe biedt echter de kans beide parken (Eiland van Brienoord en Park de Twee Heuvels) ook ecologisch met elkaar te verbinden. Een strijdigheid met de Wet natuurbescherming ligt daarom niet in de lijn der verwachtingen een verbetering van de robuustheid van het ecologisch systeem wel.

5.2.2 Uitbreiding detailhandel Stadionweg

Daar waar voor de uitbreiding tot nu toe onbebouwd oppervlak wordt bebouwd is voor de start van de werkzaamheden een verkennend onderzoek nodig. Dat er beschermde natuurwaarden worden aangetroffen wordt niet verwacht maar is niet geheel uit te sluiten. Ontwikkelingen in dit gebied bieden vooral kansen om de lage ecologische kwaliteit te verbeteren door natuur inclusief bouwen en natuurvriendelijke inrichting van de leefomgeving.

5.2.3 Herbestemming Bovenstraat 165

Het pand zal worden herbestemd als niet wonen. Nog onduidelijk is wat er dan precies met het pand gaat gebeuren. Indien de herbestemming tot verbouwingen of renovaties leidt is voorafgaand aan de werkzaamheden een nader onderzoek naar de functie van het pand voor Huismussen en Gierzwaluwen nodig. Afhankelijk van de voorgenomen werkzaamheden is het, bij een eventuele functionaliteit voor Huismus of Gierzwaluw, niet moeilijk rekening te houden met deze soorten of compensatie te realiseren.

5.3 Kansen door de ontwikkelingen

5.3.1 Duurzaamheid

Aan de duurzaamheidsopgaven uit het Programma Duurzaam kan vanuit ecologie op de volgende manier een bijdrage worden geleverd:

- Voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. Bij een grotere stedelijke biodiversiteit neemt de kans op plagen of ziekten door de verandering van het klimaat af omdat het ecologisch systeem dan beter gebufferd is tegen schommelingen. Goede ecologische verbindingen zijn daarom van belang zodat soorten bij klimaatverandering kunnen migreren naar andere plekken in de stad. Bij het ontbreken van ecologische verbindingen kunnen soorten uit het stedelijke ecosysteem verdwijnen omdat ze geen nieuwe biotoop kunnen bereiken.
- Groener maken van de stad. Bij de uitbreiding van de detailhandel op bedrijventerrein Stadionweg liggen goede kansen voor meer groen in de toepassing van groene gevels. Dit kan met name voor insecten en vogels meer leefgebied creëren. Hiernaast kan men door te kiezen voor de toepassing van groene daken en gevelgroen met soortenrijke samenstellingen zowel een bijdrage leveren aan de verbetering van de waterhuishouding van de stad als aan de biodiversiteit in de stad.

5.3.2 **Vergroten biodiversiteit**

Voor gebouw bewonende vogelsoorten en vleermuizen liggen er kansen bij nieuwbouw. Tegen zeer geringe kosten is nieuwbouw met pannendaken geschikt te maken voor medebewoning door dieren zoals gebouw bewonende Huismussen, en Gierzwaluwen. Bij gebouwen hoger dan 5 woonlagen, die voor de Huismus minder aantrekkelijk zijn, kunnen nog wel succesvolle voorzieningen voor Gierzwaluwen gerealiseerd worden. Ook bij de renovatie van bestaande gebouwen zijn voorzieningen voor Huismussen en Gierzwaluwen makkelijk te treffen. Naast nestgelegenheid is het voor de Huismus essentieel dat hier ook functioneel leefgebied in de directe omgeving van de nestplaats voor handen is. Het realiseren van broedplekken voor Huismus is vooral kansrijk langs het Zuiddiepje bij bedrijventerrein Stadionpark en in de woningbouwlocatie in Park de Twee Heuvels. Bij de woningbouwlocatie moet dan wel ook voor de Huismus geschikt functioneel leefgebied in de vorm van struiken en bosjes aangelegd worden. Bij de platte daken in het gebied kan overwogen worden om groene daken toe te passen. Bij voorkeur wordt gekozen voor een soortenrijke beplanting. Groene daken dragen zo bij aan een gezonde stedelijke bijenstand en vergroten de soortenrijkdom in de wijk. Grote kansen voor het realiseren van natuurvriendelijke oevers liggen langs de Kreek.

6. Conclusies en aanbevelingen

- In zijn algemeenheid heeft dit bestemmingsplangebied een voor Rotterdamse begrippen vrij hoge ecologische kwaliteit. Maar deze staat wel onder druk door allerlei reeds lopende en nieuwe ontwikkelingen.
- In het bestemmingsplangebied is de aanwezigheid van een vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten vastgesteld, te weten: Huismus, Gierzwaluw, Buizerd, Sperwer en Boomvalk.
- In het bestemmingsplangebied zijn de habitatrictlijnsoorten Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis vastgesteld. Daarnaast zijn er potenties voor de vleermuissoort Laatvlieger.
- In het bestemmingsplangebied is de beschermde zoogdiersoort Steenmarter vastgesteld.
- De in het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen hebben geen invloed op de meest nabij gelegen onderdelen van Natuurnetwerk Nederland of op Natura 2000 gebieden.
- Voor de door het bestemmingsplan mogelijk gemaakte woningbouw in Park de Twee Heuvels is een ontheffingsaanvraag in voorbereiding. De verwachting is dat de ontheffing ook afgegeven zal worden.
- Voor de door het bestemmingsplan opnieuw mogelijk gemaakte uitbreiding van de perifere detailhandel langs de Stadionweg is, indien dat tot bouwactiviteiten leidt, nog een nader onderzoek naar Huismus en Gierzwaluw nodig. De verwachting is dat er geen ontheffing nodig zal zijn.
- Voor de herbestemming Bovenstraat 165 is, indien dat tot bouwactiviteiten leidt, nog onderzoek nodig. Mitigatie- en compensatiemogelijkheden zijn ter plaatse ruim voor handen zodat er naar verwachting geen ontheffingstraject nodig zal zijn.
- Indien ontwikkelingen worden voorzien die afwijken van het bestemmingsplan dient het effect hiervan op beschermde en waardevolle gebieden en beschermde en aandacht soorten te worden onderzocht en getoetst.
- Ontwikkelingen die binnen bestaande bestemmingen plaats vinden dienen op projectniveau getoetst te worden aan de relevante natuurwetgeving.
- Geadviseerd wordt om bij renovatie of nieuwbouw gebouwen en hun omgeving geschikt te maken voor medebewoning door vleermuizen, Huismussen, Gierzwaluwen of bijen (natuur inclusief bouwen).
- Het bestemmingsplan, met inbegrip van bovenstaande, is 'aanvaardbaar' vanuit het oogpunt van de Wet natuurbescherming.

Literatuurlijst

Literatuur:

- 1) Hartevelt D.; Ruimtelijke plannen, Startnotitie bestemmingsplan, IJsselmonde Noord. Gemeente Rotterdam – Stadsontwikkeling, december 2016.
- 2) Kemenade M. van; Quicksan milieu bestemmingsplan IJsselmonde Noord. DCMR Milieudienst Rijnmond, maart 2017.
- 3) KNNV lijst Natuurlijk inclusief bouwen, KNNV, gewest Zuid-Holland, mei 2017
- 4) Moerland, W., A. de Baerdemaeker & M.A.J. Grutters; Onderzoek natuurwaarden park De Twee Heuvels Rotterdam 2016, bSR-rapport 313. bSR Bureau Stadsnatuur, Rotterdam, februari 2017.
- 5) Meijer, M.; Park de Twee Heuvels (reconstructie), Verkennend onderzoek in het kader van de Flora- en Faunawet. Gemeente Rotterdam, I-bureau, januari 2016.
- 6) Meijer, M.; Zoeklocatie nieuw stadion (Veranda Oost)), Verkennend onderzoek in het kader van de Flora- en Faunawet. Gemeente Rotterdam, I-bureau, maart 2016.
- 7) Langstraat, ing M.; Bestemmingsplan IJsselmonde Centrum, Quicksan: Verkenning ecologische waarden. Gemeente Rotterdam, Gemeentewerken, Ingenieursbureau. Rotterdam, november 2010.
- 8) Baerdemaeker A. de; Vogels en Vleermuizen Stadionpark, Voorjaaronderzoek in het kader van de Flora- en faunawet, bSR-rapport 155. Bureau Stadsnatuur Rotterdam. Rotterdam. Juli 2010.
- 9) Baerdemaeker A. de, G.W.G. Andeweg & M.A.J. Grutters; Beschermd flora en fauna Stadionpark, Aanvullend onderzoek natuurwaarden in het kader van de project-MER, bSR-rapport 149. Bureau Stadsnatuur Rotterdam. Rotterdam. December 2009.
- 10) Velthuisen, drs. O. van; BP Kreekhuisen, Flora- en faunatoets t.b.v. het Bestemmingsplan. Gemeente Rotterdam. Rotterdam. September 2014.
- 11) Baerdemaeker A. de; Actualisatie ecologisch onderzoek Sportpark Varkenoord, bSR-projectnummer 0925. Bureau Stadsnatuur Rotterdam. Rotterdam. November 2013.
- 12) Velthuisen, drs. O. van; 'De Kreek' deelgemeente IJsselmonde te Rotterdam, Toets in het kader van de Flora- en Faunawet. Gemeente Rotterdam. Rotterdam. December 2012.
- 13) Moerman M.P.; Renovatie Sportdorp, Implementatie Flora- en faunawet. Gemeente Rotterdam. Rotterdam. Augustus 2004.

Internetsites:

- www.gis.rotterdam.nl/gisweb2
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>
- <http://rotterdam.maps.arcgis.com/apps/Viewer/index.html?appid=a04fcc63c77945c7b8d207ecd0b2fa5e>
- http://pzh.b3p.nl/viewer/app/Natura_2000
- <http://pzh.b3p.nl/viewer/app/NNN>

Bijlage 1: wetgevende kaders

Wet natuurbescherming

De Wet van 16 december 2015, Houdende regels ter bescherming van de natuur, kortweg Wet natuurbescherming, is op 1 januari 2017 in werking getreden. Deze wet vervangt de volgende wetten:

- Natuurbeschermingswet (1998). Deze wet regelde de bescherming van natuurgebieden. In de Wet natuurbescherming is gebiedsbescherming is ondergebracht in hoofdstuk 2.
- Flora- en faunawet (2002). Deze wet regelde de bescherming van planten en dieren op soortniveau. Soortbescherming is in de Wet natuurbescherming ondergebracht in hoofdstuk 3.
- De Jachtwet (1953) was reeds in 2010 ondergebracht in de Flora- en faunawet. In de Wet natuurbescherming is jacht en wildbeheer ook ondergebracht in hoofdstuk 3.
- Boswet (1961). Deze wet borgde de omvang van het areaal houtopstanden in Nederland. In de Wet natuurbescherming is de bescherming van bos ondergebracht in hoofdstuk 4. Vergeleken met de Boswet is de benadering in de Wet natuurbescherming minder op de kwantiteit van houtopstanden gericht en meer op het realiseren van een kwalitatief goed bosbestand.

De Wet natuurbescherming zal slechts beperkte tijd als op zichzelf staande wet bestaan. De bedoeling is de Wet natuurbescherming via de Aanvullingswet natuur Omgevingswet (2016) op te nemen in de Omgevingswet (2016). De planning is dat dat op het moment van in werking treden van de Omgevingswet (begin 2019) gebeurt.

In artikel 1.4 van hoofdstuk 1 van de Wet natuurbescherming is vastgelegd dat EU-regelgeving vóór de nationale regelgeving gaat.

Doel van de Wet natuurbescherming:

In artikel 1.10 van hoofdstuk 1 is aangegeven dat het doel van de wet is:

- Het beschermen en ontwikkelen van natuur (1.10 lid a). In dit lid wordt ook opgemerkt dat een van de redenen voor de natuurbescherming haar intrinsieke waarde is.
- Het behouden en herstellen van de biodiversiteit (1.10a).
- Het duurzaam kunnen blijven inzetten van natuur voor ecosysteemdiensten (1.10 lid b). Er is dus ook een economisch doel.
- Samenhangend beleid gericht op het behoud van waardevolle landschappen vanwege hun functie voor biodiversiteit, cultuurhistorie en maatschappelijke functies.

Actieve Natuurbescherming

De EU heeft haar lidstaten de plicht opgelegd zorg te dragen voor een goede stand van de natuur. In de Wet natuurbescherming heeft daarom actieve natuurbescherming een grotere rol. De actieve natuurbescherming is in hoofdstuk 1 in de artikelen 1.5 tot en met 1.10 en 1.12 vormgegeven. Om de EU doelstellingen te halen wordt er door het ministerie van EZ een Nationale Natuurvisie opgesteld. Het doel is het behoud en zo mogelijk versterken van de biodiversiteit. In artikel 1.5 wordt expliciet de koppeling gelegd tussen een goede biodiversiteit,

het goed functioneren van de ecosystemen en het borgen van evenwichtige en duurzame economische ontwikkeling (zie lid 3). In artikel 1.5 krijgen ook de zogenoemde rode lijsten een status binnen de Wet natuurbescherming; namelijk als monitoringsinstrument voor de stand der natuur in Nederland (zie lid 4).

In artikel 1.7 is aangegeven dat de provincies in het kader van actieve natuurbescherming vierjaarlijks een provinciale natuurvisie opstellen. In artikel 1.7 lid 3 is aangegeven dat in de provinciale natuurvisie Provincie het biodiversiteitsbeleid moet integreren met het algemeen economisch beleid, ruimtelijk beleid milieubeleid, waterbeleid en cultuurbeleid. Zuid-Holland is hier wel al mee bezig maar gaat deze visie op zijn vroegst eind 2017 gereed hebben (het opzetten van het vergunningen traject voor passieve soortbescherming kost op dit moment (januari 2017) nog alle capaciteit).

De Wet natuurbescherming kent geen verplichting voor gemeenten om een Gemeentelijke Natuurvisie op te stellen. Een aantal gemeenten hebben dit echter wel al gedaan. Een Gemeentelijke Natuurvisie wordt soms opgesteld als instrument voor stimulering van de gemeentelijke economische maar vaak ook als voorbereiding op het in werking treden van de Omgevingswet. De gemeentelijke Natuurvisie wordt dan te zijner tijd opgenomen in de op te stellen Omgevingsvisie. Een onderdeel natuur moet hierin opgenomen zijn.

Zorgplicht

Zowel de Natuurbeschermingswet 1998 als de Flora- en Faunawet kenden zorgplichtbepalingen. In de Wet natuurbescherming zijn deze gezamenlijk ondergebracht in een algemene zorgplicht voor zowel soorten als voor gebieden in artikel 1.11 van hoofdstuk 1. In lid 2 van dit artikel wordt expliciet gemaakt dat negatieve effecten op natuurgebieden of inheemse in het wild levende soorten dieren en planten zo veel mogelijk voorkomen moeten worden. De zorgplicht geldt voor iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat er door zijn of haar handelen, of het nalaten daarvan, negatieve effecten op natuurgebieden of in het wild levende inheemse soorten kunnen optreden. Zorgplicht strekt zich ook uit tot de leefomgeving van dieren en planten; je mag het biotoop dus ook niet aantasten. In lid 3 is aangegeven dat zorgplicht slechts gedeeltelijk voor jacht, schadebestrijding en visserij geldt.

Bevoegd gezag

In artikel 1.3 van hoofdstuk 1 van de Wet natuurbescherming is vastgelegd dat het bevoegd gezag bij de provincie ligt waar een activiteit of ontwikkeling plaats vindt. De afgifte van ontheffingen en vergunningen in het kader van de Wet natuurbescherming, en de handhaving van deze vrijstellingen, is door de provincies uitbesteed aan de omgevingsdiensten. In Zuid Holland worden ontheffingen en vergunningen beoordeeld en verleend door de Omgevingsdienst Haaglanden. Handhaving wordt verzorgd door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Onder de Flora- en faunawet was het Ministerie van EZ het bevoegd gezag (althans voor soortbescherming). Dit werd uitgevoerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Voor provinciegrens overstijgende of gevoelige zaken (kustverdediging, rijks- infrastructuur, militaire zaken) blijft EZ ook onder de Wet natuurbescherming het bevoegd gezag. Het goedkeuren van Gedragscodes blijft om die reden ondergebracht bij RVO.

Vrijstellingen en Gedragscodes.

In de Wet natuurbescherming zijn de vrijstellingen, vergunningen en ontheffingen geregeld in hoofdstuk 5. De mogelijkheid tot het werken met gedragscodes is echter geregeld in hoofdstuk 3 artikel 3.31.

In artikel 5.1 is ook de behandeltermijn van een aanvraag vastgelegd; 13 weken met een maximale verlenging van 7 weken. Aan een ontheffing of vergunning kunnen voorwaarden zijn verbonden (zie artikel 5.3). Een ontheffing of vergunning kan worden ingetrokken als de houder van de vrijstelling zich niet aan de voorwaarden houdt, de vrijstelling heeft verkregen op onjuiste gronden of de omstandigheden zijn gewijzigd (artikel 5.4).

Onder de Wet natuurbescherming is het gebruik van generieke ontheffingen voor te ontwikkelen gebieden (gebiedsvergunning) expliciet benoemd als mogelijkheid (artikel 5.6).

In artikel 3.31 van hoofdstuk 3 (paragraaf 3.7) staat dat het mogelijk is te werken met een goedgekeurde gedragscode indien de werkzaamheden zijn beschreven en aangetoond kan worden dat er ook daadwerkelijk wordt gewerkt conform die gedragscode. Een leidraad of werkprotocol is dus vereist.

Voor bestendig beheer, bestendig onderhoud en bestendig gebruik is de toepassing van gedragscodes vergelijkbaar met de vroegere Flora- en faunawet.

In de Wet natuurbescherming is de mogelijkheid voor het gebruik van een gedragscode bij Ruimtelijke ingrepen verruimt ten opzichte van de Flora en faunawet; ook bij soorten die voorkomen op de EU-Habitatrichtlijn en EU-Vogelrichtlijn kan nu een gedragscode worden gebruikt mits de werkzaamheden vallen onder één in deze richtlijnen genoemde belangen. Belangen zijn: volksgezondheid, openbare veiligheid, veiligheid van het luchtverkeer, schade aan gewassen/vee/bossen of wateren, bescherming flora & fauna.

Het gebruik van gedragscodes voor ruimtelijke ingrepen is in de nieuwe wet gevoeliger geworden voor verwarring of misbruik. De verwachting is dat deze onduidelijkheid de komende jaren tot veel rechtszaken zal leiden. Via jurisprudentie zal duidelijkheid moeten ontstaan.

Overgangsrecht

Hoofdstuk 9 van de Wet natuurbescherming regelt de overgangsbepalingen naar de voorgaande wetgeving.

In artikel 9.1 is aangegeven dat de onder de Natuurbeschermingswet 1998 aangewezen beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden) onder artikel 2.1 van de Wet natuurbescherming komen te vallen.

In artikel 9.6 is aangegeven dat lopende ontheffingen en gedragscodes geldig blijven tot het einde van hun looptijd. Voor het werkingsgebied van de gedragscode blijft dus eigenlijk de Flora- en faunawet nog van toepassing. Dit heeft consequenties voor de soorten die onder een gedragscode vallen.

Bescherming van natuurgebieden

Ten aanzien van gebiedsbescherming (Natura 2000) is er weinig veranderd ten opzichte van de voorgaande wetgeving (Natuurbeschermingswet) aangezien dit hoofdzakelijk Europese regelgeving betreft.

In Nederland staan de instandhoudingsdoelen van een groot aantal Natura 200 gebieden onder druk door een te hoge stikstofdepositie. Om dit het hoofd te bieden is in 2015 het beleid

Programma Aanpak Stikstof (PAS) van kracht geworden. De PAS is onveranderd opgenomen in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) Besluit Natuurbescherming, behorende bij de Wet natuurbescherming.

Beschermde soorten

In de Wet natuurbescherming zijn de beschermde soorten in de volgende artikelen vastgelegd:

- Artikel 3.1: alle van nature in Nederland levende vogels.
- Artikel 3.5: alle soorten (die in Nederland voorkomen) van de EU-Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern (planten) en Bonn (trekvoogels en andere migrerende dieren zoals zeezoogdieren).
- Artikel 3.10: "Overige soorten". Dit zijn de "Nederlandse soorten" vergelijkbaar met de Tabel 2 soorten uit de Flora- en faunawet. De lijsten met deze soorten zijn als bijlagen bij de wet zijn opgenomen en niet in een aparte AMvB zoals bij de Flora- en Faunawet het geval was. Lijsten A omvatten de Nederlandse diersoorten en B is een lijst met Nederlandse planten.

Uitgezonderd van bovenstaande lijsten met beschermde soorten zijn:

- Soorten die worden aangewezen door de provincies als zijnde niet of juist wel beschermd in die provincie. *Let op:* Hierdoor zijn er verschillen in de beschermde soorten tussen de provincies.
- Dieren waarop gejaagd mag worden (de soorten zijn genoemd in artikel 3.20).
- Dieren die middels een AMvB worden aangewezen als overlast gevend of schadelijk (zie artikel 3.16).
- Middels een AMvB aan te wijzen invasieve exoten (zie artikel 3.19).

De lijst met via de Wet natuurbescherming beschermde soorten bevat deels andere soorten dan welke onder de Flora- en faunawet beschermd waren. Vooral de lijst met Overige soorten wijkt flink af van de vroegere Tabel 2. Het aantal beschermde plantensoorten is flink afgenomen en er zijn een aantal insectensoorten toegevoegd.

De lijst met in Provincie Zuid Holland beschermde soorten is het handigste te raadplegen via: <http://www.regelink.net/kenniscentrum/beschermde-soorten-wet-natuurbescherming/provincie-zuid-holland/>.

De soorten van de Zuid-Hollandse lijst welke in Rotterdam voorkomen of verwacht kunnen worden zijn bijgevoegd in een andere bijlage.

Voor soorten uit de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn zijn er geen wijzigingen ten opzichte van vroegere wetgeving (Flora- en faunawet en Wet natuurbescherming).

Verbodsbepalingen

De meeste verbodsbepalingen zijn onder gebracht binnen de artikelen welke de verschillende beschermingsregimes voor soortbescherming benoemen. De verbodsbepalingen op de volgende plaatsen in de wet terug te vinden:

Verbod	Vogelrichtlijn	Habitatrichtlijn en Bern en Bonn	Nederlandse soorten (lijsten A en B)
Doden of vangen	3.1.1	3.5.1	3.10 a
Vernielen voortplantings- of rustplaatsen	3.1.2	3.5.4	3.10 b
Verstoren	3.1.4	3.5.2	
Onder zich hebben	3.2.1	3.6.1	
Rapen, vernielen of onder zich hebben van eieren	3.1.3	3.5.3	
Verzamelen, ontwortelen en vernielen van planten		3.5.5	3.10 c

In de verbodsbepalingen is expliciet aangegeven dat een overtreding slechts dan plaats vindt wanneer dat opzettelijk gebeurt. Dit opzetvereiste betreft opzet als juridisch begrip; onder opzettelijkheid valt ook voorwaardelijke opzet. Het bewust nemen van risico's valt daarbij onder opzettelijkheid ook als kwade intenties daarbij ontbreken.

Invasieve exoten

In artikel 3.19 is aangegeven dat er beleid moet komen voor de bestrijding van invasieve exoten. Het ministerie is momenteel bezig hiervoor een lijst met te bestrijden soorten op te stellen. Verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de bestrijding van de invasieve exoten komt bij de Provincies te liggen. Hoe dit beleidsveld zich gaat ontwikkelen is nog niet inzichtelijk maar het lijkt voor de hand liggend dat de gemeenten hierin een rol zullen krijgen.

Natuurbeschermingswet

Deze wet is intussen vervallen maar nog relevant voor vrijstellingen (vergunningen) die vóór 31 december 2016 zijn afgegeven.

De bescherming van natuurgebieden was tussen 15 november 1967 en 31 december 2016 geregeld in de Natuurbeschermingswet (niet te verwarren met de nu geldende Wet natuurbescherming). De Natuurbeschermingswet 1998 was een actualisering van de wet van 25 mei 1998 naar aanleiding van de Europese Habitatrichtlijn uit 1992. Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora- en fauna kunnen op basis van Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn worden aangemerkt als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van Natura 2000. Van initiatieven in de omgeving van deze gebieden diende te worden vastgesteld in hoeverre er externe werking kon optreden met mogelijk significant negatieve effecten op instandhoudingsdoelen. Het betrof de kwaliteit van de natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten. Hieronder vielen ook activiteiten die verstorende effecten konden hebben op soorten waarvoor het gebied was aangewezen. Een passende beoordeling was verplicht indien er door de ontwikkelingen niet op voorhand kon worden uitgesloten dat er significante effecten konden optreden.

Flora- en faunawet

Deze wet is intussen vervallen maar nog relevant voor vrijstellingen (ontheffingen en gedragscodes) voor soorten die vóór 31 december 2016 zijn afgegeven.

De bescherming van dier- en plantensoorten was tussen 1 april 2002 en 31 december 2016 geregeld in de Flora- en faunawet. Het doel van deze wet was het in stand houden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De flora- en faunawet kende zowel verbodsbepalingen als een zorgplicht. Voor verschillende categorieën soorten en verschillende activiteiten waren vrijstellingen of ontheffingen van de verbodsbepalingen mogelijk. De beschermde soorten waren onderverdeeld in de volgende vier groepen: algemeen (tabel 1), overige (tabel 2), strikt beschermd (tabel 3) en vogels.

Bijlage 2: Lijst maatregelen Natuurinclusief bouwen

Deze lijst is bedoeld om aan ontwikkelaars een handvat te geven om natuur inclusief te bouwen.

- Alle gebouwen hebben groene daken
- Ieder appartement heeft een nestkast voor vogels of insecten
- Ieder appartement heeft ten minste 2 m² bloembakken of groeiplaatsen op het balkon
- Er zijn voorzieningen voor vleermuizen in en om het gebouw
- Alle muren zijn waar mogelijk bedekt met (klim)planten
- De gevels van de gebouwen hebben nestgelegenheid voor zwaluwen of huismussen
- De biotopen op het terrein zijn ontworpen als natte natuur
- De biotopen op het terrein zijn ontworpen als droge natuur
- De biotopen op het terrein zijn ontworpen als semi-natuurlijk
- Er zijn habitats en overwinteringsplaatsen voor amfibieën
- Het hele jaar is er voedsel voor vogels beschikbaar
- Er zijn voorzieningen voor insecten b.v. steenstapel, insectenhotel
- De ontwikkelaars werken samen met ecologische experts
- De vegetatie op het terrein heeft in elk seizoen bloeiende planten
- De vegetatie op het terrein is rijk aan nectar en stuifmeel
- Er is een rijke variatie aan voedsel (waardplanten) voor rupsen
- Zorg voor variatie in de beplanting, niet meer dan vijf per soort
- Er zijn ten minste twee verschillende fruit- en bessenplanten per 100 m² terrein
- Alle bomen en struiken op het terrein dragen vruchten
- Er zijn ten minste 50 regionale inheemse planten in de tuin
- Er is een biotoop voor waterinsecten op het terrein
- Alle niet-verharde oppervlaktes op het terrein hebben een voldoende dikke bodemlaag
- Het terrein heeft een verschillende tuinkamers
- Het terrein is groen, maar er zijn geen gazons
- Een deel van het terrein wordt overgelaten aan natuurlijke ontwikkeling
- Afscheidingen worden als haag uitgevoerd met minimaal drie verschillende heesters
- Afscheidingen worden als takkenril uitgevoerd
- Het snoeihout blijft op het terrein b.v. in een takkenril
- Alle oppervlakten op het terrein zijn water doorlaatbaar
- Per 5 m² verharde oppervlakte is er 1 m² vijver
- Al het hemelwater is van het riool afgekoppeld
- Alle regenwater van de gebouwen en verharde oppervlaktes heeft een tweede gebruik
- Grijswater wordt verwerkt op het terrein en hergebruikt
- Het terrein bestaat voor minstens de helft uit water
- Alle bio-afbreekbaar afval van de huishoudens en de tuin wordt gecomposteerd